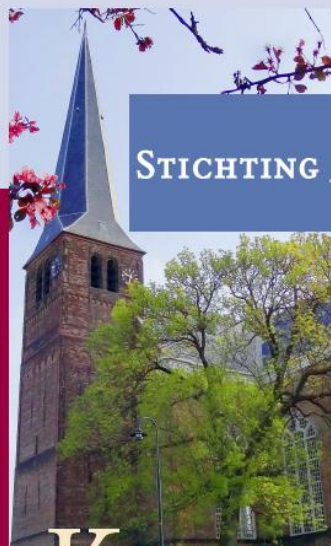

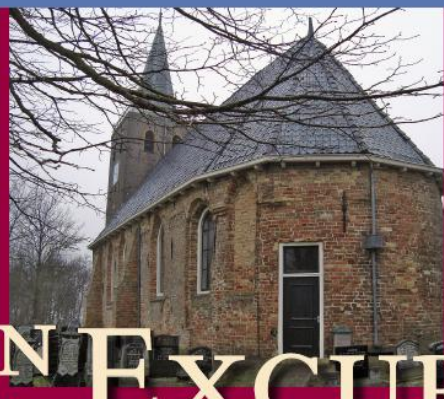
5 oktober 2019

STICHTING ALDE FRYSKE TSJERKEN

KERKEN

Harlingen

EXCURSIE

Schalsum

Franeker

HARLINGEN - GROTE KERK

De Dom van Almenum

De tegenwoordige Grote Kerk van Harlingen staat op de terp van het vroeg-middeleeuwse dorp Almenum. Deze terp is ontstaan op een natuurlijke kwelderrug. In de 12de eeuw verrees er een romaanse tufstenen kerk met toren, gewijd aan Sint Michaël, die de Dom van Almenum werd genoemd. Om welke reden deze kerk - als enige in Fryslân - de naam van Dom heeft gekregen is niet bekend. Aan de kerk is een sage verbonden. Deze verhaalt van Friezen die onder leiding van Magnus

Forteman Rome voor Karel de Grote veroverden. De keizer verleende hun een aantal privileges en bepaalde vrijheidsrechten. In de Dom van Almenum zou volgens overlevering de rode, wonderdoende banier van Magnus, de Magnusvaan, zijn verborgen, die afkomstig was van Friso en aan Magnus was geschonken door Sint Willibrord. Nog in de 16de eeuw kende men de sage van het verborgen vaandel, waarvan men geloofde dat dat eens teruggevonden zou worden.

Aan het eind van de 16de eeuw werd het dorp Almenum binnen de omwalling van de snel groeiende stad Harlingen opgenomen, waarvan het ook in bestuurlijke zin onderdeel werd. De Dom was in de loop der eeuwen uitgebreid tot een tweebeukige kerk met een uitbouw aan de noordzijde. De stadsbevolking behoorde al tot de parochie van Almenum en sedertdien werd de aloude Dom van Almenum de hoofdkerk van de stad.

Bouwgeschiedenis en exterieur

In 1771 besloot het stadsbestuur de oude kerk, die bouwvallig was geworden, af te breken. De toren werd gehandhaafd. Met de bouw van de nieuwe kerk werd begonnen in 1772. Gekozen werd voor nieuwbouw in een harmonieuze stijleenheid. De kerk werd gebouwd op een grondplan van een Grieks kruis met vrij korte armen. Het werd een typisch voorbeeld van protestantse centraalbouw, een ontwikkeling binnen de protestantse kerkelijke architectuur die uit Holland afkomstig was. In de 18de eeuw ontstond de tendens de kerken monumentaler en grootser uit te voeren. Het muurwerk van het rijzige gebouw, opgetrokken van in Harlingen gebakken kleine gele steen, werd versierd met dubbele hoekpilasters in Lodewijk XVI-stijl.

Boven de grote rondboogvensters kwamen in de noordelijke en zuidelijke arm in de geveltoppen roosvensters. Elk van de gevels kreeg een ingang, aan de noord- en de zuidkant met natuurstenen pilasters, kroonlijsten en segmentvormige timpanen, aan de oostzijde met een geblokte omlijsting en een driehoekig fronton. De oostelijke gevel van de arm die voor bijruimten van de kerkruimte is afgesloten heeft twee reeksen van drie kleinere vensters boven elkaar en in de topgevel ook een

roosvenster. In de westelijke torenmuur bevindt zich ook een ingang, in een rondbogige omlijsting.

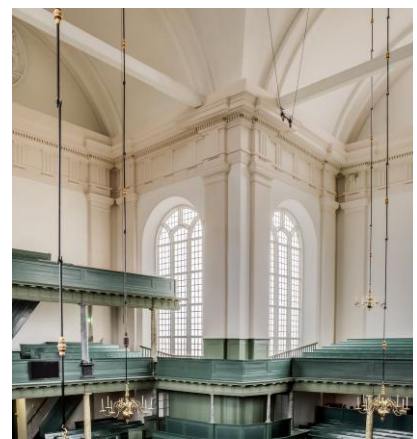
De kerk is gebouwd naar plannen van de Harlinger houtkoopman en bouwmeester Willem Douwes. Bij het ontwerp zijn ook twee Amsterdamse architecten betrokken geweest. Een daarvan was waarschijnlijk de architect en stucwerker Jacob Otten Husly, die in elk geval heeft gewerkt aan het interieur.

Zoals opgemerkt, werd de oude romaanse tufstenen toren gehandhaafd. Deze is in vier onversneden geledingen van tufsteen opgetrokken en in de 15de eeuw verhoogd en van een ingesnoerde spits voorzien. De eerste twee geledingen zijn onversierd, de volgende twee hebben spaarvelden die bekroond worden door rondboogfriezen en de hoogste geleding heeft aan elke zijde twee rondbogige galmgaten. Bij de bouw van de nieuwe kerk werd de toren aan de zuid- en westzijde ommetseld. De hoge toren was oudtijds een belangrijk baken voor de zeevaart.

In de toren hangt een klok uit 1724 gegoten door Hendrik Kemper uit Amsterdam.

Interieur

De armen en de kruising van de kerkruimte zijn overdekt door gestukadoorde gewelven. Het weidse interieur wordt geheel gekenmerkt door een ornamentiek van lijstwerk en Dorische pilasters in stuc en is van een grootse statigheid en voornaamheid. De oostelijke arm wordt afgesloten door een iets inspringende wand, waarachter zich diverse dienstruimten bevinden. In de nisvormige ruimte voor deze wand bevinden zich het doophek, de kathedervormige preekstoel en het op een galerij geplaatste orgel. De stucversieringen zijn vervaardigd door de al genoemde Jacob Otten Husly. Doophek en preekstoel hebben een strakke en vlakke vorm. Rondom zijn de armen voorzien van doorlopende galerijen op gemarmerde zuilen en in de westelijke arm bevindt zich daarboven nog een tweede galerij, de zogenaamde weeshuiskraak, bestemd voor de kinderen van het Stadsweeshuis.

In plaats van een roosvenster bevat de westelijke muur bovenin een met stucwerk omlijste wijzerplaat. Onder de galerijen staan banken, om de binnenhoeken zijn statige herenbanken aangebracht en aan weerszijden van de preekstoel de kerkenraadsbanken. In het midden van de ruimte dienen stoelen als zitplaatsen.

Het snijwerk aan de preekstoel en het orgelfront zijn van de hand van de toen in Harlingen gevestigde beeldhouwer en houtsnijkunstenaar Johann Georg Hempel. Op de versieringen aan het orgel komen we hieronder nader terug.

Bij een restauratie van de kerk aan het eind van de jaren vijftig van de vorige eeuw heeft de inrichting de groene kleur gekregen, ook het

orgelfront.

In de vloer ligt een groot aantal zerken uit de 16de, 17de en 18de eeuw, waarvan enkele bijzondere en rijk beeldhouwde. Ze zijn dus grotendeels afkomstig uit de vroegere kerk.

Rechts naast de preekstoel hangt een tiengebodenbord, dat vermoedelijk uit het eind van de 16de eeuw dateert.

Voor het doophek staat een modern doopvont, uitgevoerd in wit marmer.

Inwijding nieuwe kerk in 1775

De nieuwe kerk telde en telt ongeveer 1000 zitplaatsen. De officiële ingebruikname vond plaats op nieuwjaarsdag 1775. Maar liefst 3000 kerkgangers vulden het gebouw, terwijl Harlingen toen ongeveer 8000 inwoners telde (nu bijna 16000). Ds. Frederikus Piekenbroek preekte over de tekst uit Johannes 10 vers 22: “Ende het was het feest der vernieuwinge des tempels te Jeruzalem ende het was winter.” De kerk had toen nog geen orgel. Dat zou een jaar later in gebruik worden genomen.

Orgel

Het orgel werd gebouwd door Albertus Anthoni Hinsz. De bouw verliep voorspoedig: op 11 september 1775 werd de eerste pijp in het rugwerk geplaatst en op 30 april 1776 werd het orgel op feestelijke wijze in gebruik genomen met zang en andere instrumenten. De orgelkasten zijn versierd met fraai snijwerk van Johann Georg Hempel. Opvallend is in de versiering de vermenging van de rococo Lodewijk XV-motieven en het classicisme van Lodewijk XVI-elementen. De gesneden muziekinstrumenten in de consoles onder de pedaaltoren zijn geplaatst binnen rococo-ornamenten. De siervazen op de kassen zijn typisch classicistisch. Het orgel telt 34 stemmen, verdeeld over hoofdwerk, rugwerk en pedaal. Wijzigingen en restauraties, met name in 1864 en 1938, hadden het muzikale deel van het orgel aangetast. Een vanaf 1971 in fasen uitgevoerde grootscheepse en totale restauratie van het instrument door Flentrop Orgelbouw uit Zaandam kreeg in 2011 zijn bekroning, waarbij het oorspronkelijke klankbeeld werd hersteld.

De dispositie is als volgt:

Hoofdwerk	Rugwerk	Pedaal
Gedakt 16'	Prestant 4'	Bourdon 16'
Prestant 8'	Quintadeen 8'	Prestant 8
Holpijp 8'	Holpijp 8''	Gedakt 8'
Baarpijp 8'	Scherp 3-4 sterk	Quint 6'
Octaaf 4'	Fluit 4'	Octaaf 4'
Spitsfluit 4'	Nassat 3'	Nachthoorn 2'
Quint 3'	Speelfluit 2'	Bazuin 16'
Octaaf 2'	Octaaf 2'	Trompet 8'
Woudfluit 2'	Sexquialter 2-4 sterk	Schalmey 4'
Mixtuur 4-6 sterk (bas./disc.)	Dulciaan 8'	Cornet 2'
Cornet 3 sterk (disc.)	Tremulant	
Trompet 16' (bas./disc.)		
Trompet 8'		
Voxhumana 8'		
Tremulant		
Omvang manualen C – f''' / omvang pedaal C – d'		

oktober 2019

T.E. van Popta

Literatuur:

- Karstkarel, Peter, Alle middeleeuwse kerken / Van Harlingen tot Wilhelmshafen, Leeuwarden 2007;
- Jongepier, Jan, Vijf eeuwen Friese orgelbouw / Een schoone voorraad waarlyk, Leeuwarden 2004;
- Ten Hoeve, S, Harlingen, de Grote Kerk, beschrijving t.b.v. Excursiecommissie Stichting Alde Fryske Tsjerken, 1992.
- Geschiedenis van de Dom van Almenum, uitgave van de Protestantse Gemeente te Harlingen- Midlum.

SCHALSUM, DE NICOLAASKERK

Exterieur

De kerk van Schalsum ligt prachtig gesitueerd op de deels afgegraven terp, met ernaast de grote voormalige pastorie.

Op het eerste gezicht zou men nauwelijks vermoeden dat deze kerk uit het midden van de 13de eeuw stamt. De grote ramen, de twee moderne deuren en de vorm van de toren brengen ons op een dwaalspoor, maar wanneer wij dichterbij komen en het muurwerk aan de zuid- en oostkant goed bekijken, blijkt dat wij te doen hebben met een romaans bakstenen gebouw.

Op het dak liggen prachtige blauw geglazuurde dakpannen van de voormalige Draisma De Vries fabriek uit Achlum.

Muurwerk

In de zuidmuur zijn twee gedichte rondbogige ingangen en sporen van dito ramen, het ronde koor gaat via uitgemetselde togen boven de vensterzone over naar een vijfzijdige dakvorm. De huidige vensters en ingangen zijn wijzigingen van later datum, terwijl de noordmuur in de 19^e eeuw geheel bemetseld is in kleine gele baksteen.

Toren

De toren is aan 3 zijden ommetseld, slechts aan de noordkant is het oorspronkelijke muurwerk zichtbaar. Op het vierkante stenen gedeelte staat een eenvoudige en ingesnoerde achtkantige houten spits van vrij kleine afmetingen, in de huidige vorm daterend uit de 19de eeuw.

De toren is voorzien van een omgang en de zuidkant heeft een wijzerplaat met het jaartal 1984. In de toren is nog de vorige uit 1905 bewaard gebleven.

Het Duitse Rochlitz torenuurwerk dateert van ca. 1900.

Interieur

Het inwendige van de kerk is sober, maar heeft een zeer opvallende kleurstelling van geel en rood. De ruimte wordt overwelfd door een houten tongewelf, rustend op een overspanning van geprofileerde schinkels en trek balken. De sleutelstukken zijn voorzien van een peerkraalprofiel. Deze overwelfing dateert uit het midden van de 16de eeuw.

Preekstoel

Temidden van de grijsgeverfde 19de eeuwse banken valt de eikenhouten preekstoel op, die rijkversierd is met snijwerk. De vijf panelen van de kuip, tussen flinke, met ranken omwonden, getorste zuilen, vertonen voorstellingen van het Laatste avondmaal en de vier Evangelisten. Dezen zijn samen met hun bijbehorende symbolische wezens afgebeeld. De maker van dit wat 'boerse' maar toch charmante houtsnijwerk is niet

bekend, doch het jaar van ontstaan (1711) is op de trappaal ingesneden.

De ruimte onder de orgelgalerij is door een houten wand van de kerk gescheiden, evenals het koor; het laatste is ingericht als consistoriekamer. In het gangpad tussen de banken zijn veertien, vooral 17e eeuwse, grafstenen te zien. De Grada's zullen een belangrijke rol in het dorp hebben gehad, want vier zerken zijn van deze familie.

Verder ligt er nog een zerk uit 1483 van rode zandsteen van pastoor Ogha. Achter de consistoriekamer, dus in het voormalige koor, liggen ook nog twee zerken. Eén ervan is van Hendrik Daniels Andreae (1735-1806), secretaris van Het Bildt.

Orgel

Het orgel op de westgalerij is in 1862 gebouwd door L. van Dam & Zn. Het front is beschilderd en wordt bekroond door een uit hout gesneden stilleven van muziekinstrumenten. Van Dam gebruikte een lade (rugwerk) en veel pijpwerk van het door hem verbouwde Van Gruisen orgel in de Hervormde kerk van Heerenveen. Alleen de frontpijpen, de Viool de Gambe en de houten pijpen van Holpijp 8' en Prestant 8' zijn van 1862. De Trompet 8' is de Dulciaan 8' van Van Gruisen.

Het één-klaviers instrument heeft de volgende dispositie:

Prestant 8' / Gamba 8' / Bourdon 16' (disc.) / Holpijp 8' / Octaaf 4' /
Cornet 3 sterk / Fluit 4' / Gemshoorn 8' / Trompet 8' / Tremulant /
Windoplossing

Klok

Vroeger bezat de kerk een klok, in 1685 gegoten door de Amsterdamse klokkengieter Mammes Fremy.

Na de 2e wereldoorlog is ze in 1949 vervangen door een klok uit de gieterij van Van Bergen uit Midwolda.

André A. Buwalda, 2019

Literatuur:

- Juub Bosmans, Kerkbeschrijving 1979, Stichting Alde Fryske Tsjerken
- Voorlopige monumentenlijst, Den Haag 1930, blz. .104-105.
- R. Steensma, Langs oude Friese kerken, blz. 58-59, 65.
- P. Karstkarel, Alle middeleeuwse kerken, blz. 263

De Martinikerk te Franeker

Een korte impressie van de geschiedenis van de stad Franeker

Franeker was in de Middeleeuwen de belangrijkste stad van noordelijk Westergo . Veel belangrijke adellijke lieden stichtten in Franeker hun *stinsen* en *staten* . Hertog Albrecht van Saksen vestigde in 1498 vanuit Franeker zijn gezag als "*gubernator en potestaat* " wat in de praktijk betekende dat hij landsheer van Friesland werd . Het gewest had zich in de voorgaande eeuwen dit soort vorstelijke heren steeds van het lijf weten te houden om de lang gekoesterde Friese Vrijheid te behouden.

Een kleine eeuw later in 1585 stichtte stadhouder Willem Lodewijk van Nassau een universiteit in Franeker wat, naast de universiteit van Leiden, de tweede werd van de Republiek . Deze werd in 1811 pas weer opgeheven.

Een wereldberoemde Franeker werd de wolkamer Eise Eisinga (1744 – 1828) als ontwerper en bouwer van een omvangrijk mechanisch Planetarium. Dit trekt nog altijd ieder jaar veel toeristen naar Franeker. Verder moet nog genoemd worden dat Franeker bekend staat als het ‘kaatsmekka’ van Fryslân. Hier vindt elk jaar op *het Sjûkelân* de PC plaats, wat de belangrijkste wedstrijd van het kaatsseizoen is. Mede dankzij al deze ontwikkelingen bloeide de stad en vindt men nog steeds bijzonder mooie gebouwen langs de straten en grachten .

Exterieur van de kerk

De Martinikerk is de enige middeleeuwse kerk in Friesland met een kooromgang. Uit een akte blijkt dat er in de 11de eeuw al een aan *Sint Martinus van Tours* gewijde kerk op de terp stond - waarschijnlijk was deze van hout - gevolgd door een tufstenen kerkje. Omstreeks 1421 werd de huidige gotische Dekanaatskerk gebouwd. Het is een zogenaamde pseudo-basiliek. Dit betekent dat het gewelf van het middenschip hoger is dan dat van de zijbeuken en dat daar tussenin 'blinde vensters' zitten. Een basiliek heeft geen blinde vensters, alleen echte vensters.

De muren zijn gemaakt van mooie oude zogenaamde kloostermoppen waarin geel domineert. Opvallend zijn de steunberen rondom de kerk; zij vangen de grote druk van het gewicht van de daken op waardoor de eigenlijke buitenmuren worden ontlast en het mogelijk was grote ramen aan te brengen waardoor het interieur helder wordt verlicht. Aan de oostzijde van het koor is een aardig toegangspoortje uit 1647 te zien. Boven het poortje bevindt zich het Franeker stadswapen, een klok met aan weerszijden de godin Ceres, een Romeinse vruchtbaarheidsgodin. Aan de noordkant bevindt zich de sacristie nu in gebruik als consistorie. De hoge spitse toren wijst als een vinger omhoog naar God. Een oud kerkenboek uit 1714 vermeldt een brand waarbij de toren ernstig beschadigd raakte; *"Op hemelvaartdagh brande hier onze toren af door die donder"*. De toren werd weer in ere hersteld, zij het dat hij iets lager werd gemaakt. De toren bestaat uit drie geledingen, waarvan de bovenste slanke galmgaten heeft. Bovenop de spits staat een haan. Het huidige aanzien van de kerk is te danken aan grondige restauraties in de jaren 1940-43 en 1999-2001.

Interieur: "Vroomheid in hout en steen"

Bij het binnenkomen valt de grote ruimtewerking op. Dit komt vooral door de dertig slanke pilaren tussen de zijbeuken van het schip van de kerk. Deze dertig pilaren beelden de Goddelijke volmaaktheid uit. De twaalf pilaren rond het koor beelden de twaalf stammen van Israël uit en

deze verwijzen weer naar de twaalf apostelen. De Franeker Martinikerk is de enige kerk in Friesland met een kooromgang; deze werd voor 1595, toen de kerk nog een Rooms-Katholieke kerk was, voor processies gebruikt.

De preekstoel is in 1622 gemaakt door kistenmaker Syuert Hieronimus. De kuip heeft gekorniste panelen met daarin zwart ebbenhout. Aan de onderkant is de kuip versierd met schubwerk. Boven de preekstoel hangt een groot klankbord, waarin een kleiner en ouder exemplaar is verwerkt. Bovenop staat een leeuw die het stadswapen van Franeker vasthoudt. De banken in het koor zijn uit de 15de eeuw. De voorste banken in de kerk hebben fraai bewerkte klapdeurtjes en zijn uit het begin van de 17de eeuw.

De vermaarde pilaarschilderingen (fresco's) worden gedateerd rond 1450-1500.

Toen de protestanten de kerk aan het einde van de 16de eeuw overnamen, zijn de beschilderde pilaren met een laag witkalk bedekt. In

1860, bij de aanleg van gasverlichting, kwamen de fresco's toevallig weer tevoorschijn. Vervolgens werden deze keurig afgedekt met gordijnen; afbeeldingen van heiligen in een protestantse kerk gaven immers geen pas. Rond 1950 zijn deze gordijnen weer verwijderd. Op de pilaren zijn de volgende heiligen afgebeeld:

Aan de zuidzijde van achteren naar voren:

- **Sint Clothilde**: zij was de vrouw van de heidense koning Clovis, koning der Franken, afgebeeld met een kerk in de hand en een kroon op haar hoofd;
- **Sint Rochius**: beschermheilige van doctoren en verpleegsters, afgebeeld met pestbuil , engel en hond;
- **Sint Hubertus**: beschermheilige van de jagers, afgebeeld met zijn paard en een hert met een kruis tussen de geweitakken;
- **Sint Adrianus**: beschermheilige van de soldaten , ridders en smeden en beschermheilige tegen de pest, afgebeeld met zwaard aambeeld en leeuw. Bovenaan alleen het woord Maria en slecht zichtbaar een afbeelding van een kruis.

Rond het koor bevinden zich Fresco's van:

- **Sint lucas**: hij stierf op 84-jarige leeftijd. Hij was arts en schilder en is afgebeeld met een schilderij in zijn hand en zijn symbool, de koe met een wapenschild om de hals;
- **Sint Jacobus de Meerdere** (Sint Jacob). Hier afgebeeld als een pelgrim met staf, reistas , lange jas en hoed;
- **Sint Sebastianus**: beschermheilige van de boogschutters en de kruisridders. Hij was officier in het Romeinse leger. Hij is afgebeeld als ridder met pijl en boog.

Aan de noordzijde van achteren naar voren, bovenaan:

- **Sint Dominicus**: stichter van de kloosterorde *de Dominicanen*. Afgebeeld als monnik met de duivel aan een touw en een kruisstaf in de hand . De hond naast hem heeft een staf in zijn bek met daarop de globe.

- **Sint Franciscus**: stichter van de kloosterorde der Franciscanen.
Afgebeeld als monnik met bruine pij en wit koord om de middel.

Onderaan:

- **Sint Catharina van Alexandrië**: beschermheilige van wijsgeren ,
wagenmakers en molenaars. Afgebeeld met kelk en zwaard;
- **Sint Margaretha**: beschermheilige van onvruchtbare vrouwen van de
boerenstand . Afgebeeld met paarlen kroon en zwaard;
- **Sint Apollonia**: beschermheilige tegen kiespijn. Ze stierf op de
brandstapel ; vastgebonden aan een boom worden haar tanden
getrokken .

Grafstenen

Vroeger woonden er vele rijke adellijke personen in Franeker en in de periode dat Franeker een universiteit had, ook hoogleraren. Deze rijke en vooraanstaande personen werden in de Martinikerk begraven. Het 'gewone' volk kreeg een plaats op het kerkhof.

De grafstenen - ruim 300 - zijn tijdens de restauratie van 1940-1943 in volgorde van beeldhouwwerk herplaatst. De 27 belangrijkste zijn verticaal tegen de muren gezet. Op veel grafstenen komen de namen van de bewoners van de stinzen voor. In de zuidbeuk tegenover de 5de pilaar, staat een grote zerk van Fredrick van Schurman , eens de bewoner van de Martenastins. Hij

was de vader van de beroemde Anna Maria van Schurman. Zij stond bekend als de meest geleerde vrouw uit die dagen.

In het koor bevindt zich de liggende grafsteen van de Sakser Cristoff Karis; één van de weinige tastbare herinneringen aan de Saksische periode van de Friese geschiedenis.

Midden in de noordbeuk ligt een kleine steen met daarop de namen van 3 studenten uit Hongarije die in Franeker theologie studeerden en hier op jonge leeftijd overleden. Zij werden in de kerk begraven.

Orgel

Het huidige orgel dateert van 1842. Het is gebouwd door de firma van Dam uit Leeuwarden. De orgelhistorie van de kerk begint echter veel eerder. Reeds in 1478 bouwde de Franeker Sicke Greetna een orgel in de Martinikerk. Daarna is er nog tweemaal een nieuw orgel gebouwd waarvan één door de vermaarde orgelbouwer Jan van Covelen uit Amsterdam en één door een leerling van de beroemde orgelbouwer Arp Schnitger uit Hamburg. Orgelbouwer van Dam achtte het in 1842 niet nodig om al het pijpwerk van het door hem nieuw te bouwen orgel opnieuw te maken. Daardoor is in het huidige orgel nog een vijftiental pijpen van Jan van Covelen aanwezig terwijl het ook nog een aanzienlijk aantal registers hoofdzakelijk pijpwerk uit het orgel van de leerling van Arp Schnitger bevat. Dit oudere pijpwerk bepaalt de klank van het huidige ‘van Dam orgel’ in hoge mate.

In het midden van de 20ste eeuw kreeg het orgel, volgens de toen gangbare voorkeur, een neo-barokke klank. In 1996 is het orgel grondig gerestaureerd door orgelmakerij Bakker en Timmenga te Leeuwarden met als adviseur de heer Jan Jongepier. Bij de restauratie kreeg het orgel zo veel mogelijk de klank van 1842 terug.

Sinds februari 1987 hangen er weer **Kronen** in de kerk. Onder het motto “De Martini spant de kroon” is daarvoor in Franeker een huis-aan huis-actie gehouden. En daarmee is niets te veel gezegd want van welke kant je Franeker ook binnenkomt, nog altijd beheerst de Martinikerk het stadsbeeld. Dat is al eeuwen zo. Het gebouw is derhalve cultuurhistorisch van grote betekenis.

Bronnen

- J. de Vries; *'De Franeker Martinikerk'*
- R. Steensma ; *'Twaalf heiligen in de St Maartenskerk'*
- Publicatieband SAFT deel 3
- S. ten Hoeve; *'Frieze Preekstoelen'*

Sytske Kooij-Jacobsma
augustus 2019

Praktische informatie:

Openingstijden

De kerken zijn te bezichtigen van 11.30 - 17.00 u.

Rondleidingen en lezingen

Er zijn in de drie kerken doorlopend rondleidingen en lezingen over het kerkgebouw. Lezingen vinden in ieder geval plaats op de volgende tijden: 11.45 u., 13.45 u. en 15.00 u.

Lezingen worden verzorgd door:

Taeke van Popta (Harlingen), André Buwalda (Schalsum) en Sytske Kooij (Franeker)

Kerkbeschrijvingen

Op de website van de STAF kunt u deze brochure ook downloaden.
www.aldefrysketsjerken.nl/Over ons/Excursies langs de kerken

Aan het eind van deze excursiedag kunt u luisteren naar orgelspel in de Martinikerk te Franeker in kunt u een hapje en een drankje nuttigen.

Vervoer

De excursiebus vertrekt om 11.00 uur van het busstation Leeuwarden (bij het spoorwegstation) en arriveert rond 17.00 uur in Leeuwarden.

Adressen van de kerken:

Harlingen: Grote Kerk, Kerkpad 3

Schalsum: Nicolaaskerk, Kerkstraat 4

Franeker: Martinikerk, Breeddeplaats 2

Contactpersoon tijdens deze excursie is Piet Wouda (voorzitter excursiecommissie, mobiel bereikbaar via 06 31219278)

Stichting Alde Fryske Tsjerken

Postadres: Postbus 137, 8900 AC Leeuwarden

Bezoekadres: Emmakade 59-G, 8921 AG Leeuwarden

Website: www.aldefrysketsjerken.nl

Mail: info@aldefrysketsjerken.nl / Telefoon: 058-2139666

Het bureau is telefonisch bereikbaar van maandag t/m donderdag van 09.00 - 17.00 uur; op vrijdag is het bureau gesloten.